

Megjelenik minden csütörtökön 50. féle képpel ellátva. Előfizetési ár: Egész évre 6 frt; félévre 3 frt; negyedévre 1.50 kr. Előfizetelnél minden postahiva annál és könyvarusnál. Hirdetések díja: 4 hivatásos petir sor 9 uj kr; Szerkesztői szállás: mázsáros utca 2. szá., 2-ik emelet. Kiadó-hivatal: barátok tere 7. szám.

„Sári néni.”

Gyorsan fejlődő festészetünk buzgó művelőit igen sokszor lelkesítették költőink, de ezek műveinek oly illusztrált kiadása, minők külföldön vannak, nálunk még nem jelentek meg. Az illusztrációk legnagyobb része a képes lapokban látott napvilágot, vagy szobák díszítésül, keretekbe szánvák. Csupán Arany és Eötvös műveiből vannak illusztrált kiadások.

Valószínűleg már rövid idő múlva pompás illusztrált kiadásban jutnak a közönség kezei közé Petőfi költeményei. A költő műveinek tulajdonosa, az „Athenaeum” fogja kiadni, s az már munkában is van. A legjelesebb művészi erők készítik hozzá az illusztrációkat, s a legjobb híri műintézetek eszközlik a metszést.

Addig is, míg alkalmunk lehet ezekből mutatványt közölni, ügyes rajzolónk, Böhm Pál egyik illusztrációját adjuk, megjegyezve, hogy ez egyenesen lapunk számára készült, mely minden irányból igyekszik illusztrációkat közölni.

Bizonyára mindenki ismeri Petőfinek kedélygazdag költeményét: „Sári néni,” melyben egy vén anyókat ír le, kit az idő megviselt:

A küszöbön guggol Sári néni,
Guggol s nem áll; nem akar már nőni.
Van nyugelve pápaszemmel orra,
Varrogat . . . tán személdőjét varrja.
Sári néni, hejh mikor kendet még
Sárikánnak, hugonnak neveztek.

A mi eddig ott lenn volt ruháján,
Oda fűn van most a ránc orcáján.
Csak úgy lig-lóg derekán ruhája,
Mintha rá villával volna hányva.
Sári néni, hejh mikor kendet még
Sárikánnak, hugonnak neveztek. — Stb.

Vad, tékozló fű az ifjuság,
Két marokkal szórja gazdaságát.
De jön apja, a zsongori vénség,
S viaszszedi elpazarlott kincsét.
Sári néni, hejh mikor kendet még
Sárikánnak, hugonnak neveztek.

A nemzeti muzeum népismeii gyűjteménye.

Csak néhány napja, hogy a nemzeti muzeumban egy új terem nyílt meg, melyről már előlegesen is sokat írtak a lapok. Ez a népismeii (etnografiai) gyűjtemény keletrázsiai tárgyakból. Külföldön sokat utazott tekintélyek ítélete szerint: a gyűjtemény páratlan a maga nemében, a mennyiben az itt képviselt országok- és szigetektől egyetlen

muzeumban sincs oly sok és számos tárgy bemutatva.

E lapok olvasói igényt tarthatnak, hogy e gyűjteményről szóljunk részletesebben is, mert épen e lapok hasábjain közölte Xántus, e gyűjtemény létesítője, keletrázsiai leveleit, melyekben a gyűjtés körüli élményeit adta elő, ismertetve sok tárgyat, sőt némelyiket képekben is bemutatva, péld.

a dájek füstölt fejeket, melyek most szintén a muzeumban láthatók.

Lapunk folyó évi 21-ik számában már röviden szoltunk e gyűjteményről, általánosságban jellemezve azokat. Nagy részletességgel bajos is volna szólani, miután 2533 darab van egyetlen teremben együtt. Muzeumunk helyisége ugyanis az utóbbi időkben mutatkozott nagy gyarapodás által

„Sári néni.” (Rajzolta Böhm P.)

egyszerre oly szűk lett, hogy már nem fér el, s minden osztály szorog. Nemsokára valószínűleg a képtárt kell elvinni belőle, s az Eszterházy-képtárral egy közös épületbe helyezni. Meglehet, hogy az építendő boulevardon jelölnek ki ezeknek helyet.

Tervben van, hogy addig is a muzeum második udvarán egy pavillont építenek, s a kelet-ázsiai gyűjteményt oda helyezik el, miután az is valószínű, hogy a gyűjtemény évről évre szaporodni fog, s előbb kell számára tágas hely, mint építkezések nélkül akadna.

A népművészeti gyűjtemények minden tekintetben tanulságosak, egy keretben összesítve egy-egy ország vagy nép életéhez tartozó minden jellemző tárgy. A kereskedelmi érdekek oly terjedtek az egész világon, hogy összeköttetésben állnak a legtávolibb országok is egymással, s ekképp ismerniük kell egymást, hogy tudomást szerezzenek: az ipar, művészet mily ágában legelőnyösebb a szoros összeköttetés. A ki például a muzeumi népművészeti gyűjteményt meglátogatja, az rögtön megjegyződik az ottani példányok után, hogy sem Japánban, sem Kínában nem szorultak a mi edényeinkre, vagy gombkötő munkáinkra, hanem például lakatos művek inkább rájok férnének.

Ha csak egy futó szemlét is teszünk a gyűjtemény fölött, többet tanulunk, mintha az itt képviselet népek felől köteteket olvasunk. Műveltség tekintetében mind Japánról, mind Kínáról kell fogalmat szerzünk, ha látjuk könyveiket még abból az időből, midőn nálunk a könyvnyomtatást nem ismerték; vagy látjuk a parányi részletekig kidolgozott térképeket. A Mollukák szigete lakóinak civilizációja is eléggé körvonalozva van, mihelyt szemünkbe ötlük egy tenyérnyi ruhadarab, mely egész öltönyüket teszi, vagy látjuk a hosszú esőveket, melyeken mérgezett nyilat fujnak ellenségeikre. De látunk egyszersmind számos házi eszközt, melyek kezdetlegessége, vagy a kényelem szempontjának figyelembe tartása mindig sokat mondó. Látunk földművelési szereket, az ipar számos cikkét, melyek alakja, vagy a bennük nyilvánuló ízlés azonnal megcsúgja, hogy mit tartanak azokról, a kik készítik.

Gondoljuk meg csak, mily kimondhatatlan előnyös volna, ha oly gyűjtemény állna rendelkezésünkre, mely egész földrészek etnografiai vonását állítaná elénk, s a népek ipari fejlődése, a mindennapi háztartás eszközei, a földművelés szerszámai mind ott állnának iparosaink előtt, hogy együtt lássanak oly tömeget, melyből valami okvetlen megragadja a figyelmet, s ezáltal az iparnak új lendületet ad. Nem is említjük, hogy a tudomány is mennyi tanulságot vonhat.

Pedig ez nem oly elérhetetlen valami. Japán, Kína, Siam és az ázsiai déli szigetek egy nagy csoportja képviselve van már. Azt nem tudjuk, hogy mennyibe került, mert az etnografiai tárgyak gyűjtése nem külön számlára történt. Xántus nagyérdéki állatgyűjteményét, sőt növényeket s ásványokat is hozott, egy egész muzeumot, s ezzel együtt mindössze 38,000 forintba került két év alatt. Ha minden évben 8—10,000 forintot szavaz meg ezután is az országgyűlés az etnografiai gyűjtemény gyarapítására, 10—12 év alatt Pestnek oly nevezetessége lesz, melyet megnézni messze földről eljönnek.

A kelet-ázsiai gyűjtésnek nagy szerencséje volt, hogy oly avatott kezek eszközölték, mint a Xántuséi. A legjellemzőbbeket kereste, s mivel a népek között önmaga járt utána, jutányosan is megszerzhette.

De lássunk a gyűjteményből néhány érdekes darabot.

A muzeum második emeletére érve, a lépcsővel szemközt nyílik meg a természetiek tárnak ajtaja. Mindjárt a legelső csarnokban helyezték el a népművészeti tárgyakat nagy, üveggel fedett szekrényekben. Minden szekrény fölött ott van nagy betűvel az illető ország vagy sziget neve,

minden egyes tárgyon pedig szám látható. E számokat kell kikeresnünk a nyomtatott lájstromban, mely aztán részletesen megmagyarázza a tárgyat, sőt némelyek készitési és használati módját is elmondja.

Tekintsük először a japáni tárgyakat. Első helyen vannak a bambusz papírok, aztán a fali szőnyegek, melyek átlátszó és izlésteljes rajzolatokkal, cirádákkal ékítve, úgy hogy aranyozott falra, vagy sötét alapra téve igazi ékítményül szolgálhatnak. Ezek egy része szabad kézzel van festve. Itt láthatók igen geniálisan tussal mázolt madarak, alakok, jellemképek a japáni életből. A festészetről egyáltalában megjegyezhetjük, hogy csak vízfestést (aquarell) lehet látni. Vannak igen kitünő részletes térképek, többi közt Jedo városáé, melyen még a háztulajdonosok nevei is beirvák. Következnek a száma- és nádfonadékok, kosarak, korsók, ételhordók, saruk. A női saruk oly parányiak, hogy csakis két lábujjra húzhatnak föl a mi hölgyeink. Még a vízmerítő vedrek is kókuszrostból fonvák. Szekrényekül a kámforfűt látjuk legtöbbször használni. Az ily szekrényeknek ékes faragványok szolgálnak díszítésül. A selymek minden faja együtt van. Ezek némelyikére a mustrák nem szöve, de festve vannak, s kimoshatlanok. A legyezők némelyike kincset ér, selyemből készülve, pompás színes himzésekkel. Együtt vannak a hangszerek is, sajátos alakú gitárok, nádfuvolák, stb. A porcellánokról érdekes tudni, hogy Japánban csak oly 6 porcellán készítő hely létezik, melyeket gyárnak lehet nevezni: a többi egyesek kezében van, s olyan formán készül, mint nálunk a cserépedény a fazekasoknál.

Figyelemreméltó a császári nyilászok íve, mely a nádfonatok kivételével egészen bambuszpapírból készül, még hurja is: de azért a legnagyobb feszítést is kiállja s 60—70 rőf távolságra lövi a vesszőt. Érdekes darab a harikári kard is, egy tokban levő kés, melylyel a beesületbíróság által halálra ítélt nemes ember sajátkezűleg köteles hasát fölmetsznie, magát kivégezni.

Az öltözékek közt a napaszámos és four, vagy előkelő hölgy ruhája is be van mutatva. Az elegánsabbak selyem- vagy aranszálakkal himzettek. A selymek minden faja szemünk előtt van. Tudvalevőleg a japáni selyem a legelső s ezek 5 főosztályra oszlanak, az 5 főtermelési hely után.

A bálványok, házioltárok, templomi szerek közt legjobban megragadja a figyelmet a gong (harang) mely dózsaalakú, és szarvasbőrrel bevont ütővel kongatják. Belül sok apró domborodása van, mi által az ére oly rendkívüli hangot ad, hogy még több pere mulva is bűg.

A kenderpapír-kárpitok, nyomtatványok, legyezők, a yokohamai színház 1869. okt. 22-ki előadásáról szóló színlap, bronzedények, szelencék, szivar- és dohánytartók után figyelmünket a császári testőrség fűvegei ragadják meg, melyek szegű gomba alakúak s oly terjedelműek, mint egy napernyő. Mázos és aranyozott vastag papírból vannak sajtólva, de azért a legerősebb dűfés sem szurhatja át.

A női toilette-asztal körül ott van az acéltükör, fésűk és hajtűk fából, festő-esetek farostból és tollból. Egy pipereszekrény szalmával van kirakva finom árnyalat szerint, másik gyöngyházzal. Végül következnek a pénzék a legrégebbektől kezdve.

A kínai tárgyakat szintén papírok nyitják meg, melyeket több ölnyi hosszúságban gyártanak. Van többi közt egy számla is, melyet Xántusnak nyújtottak egy papírgyárban tett vásárlás után. Csak 6 rőf hosszú. Érdekesek a proclamatiók számára készített óriás papír-szalagok is, minthogy azokon a császári bélyeg is rajta van, akkora nagyságban, mint egy közönséges sajt. A különféle préselt, rajzolt, festett, aranyozott dísz levél-papírok bambuszból készültek. A papírok közt van a betegség- és villámhárító is, melyekre bűvös szavak íratván, fura huzatnak, vagy rámba tétet-

nek s az ajtó fölé akasztatnak azon hitben, hogy a házba betegség nem jöhet, mennykő le nem űthet.

A könyvek közt van anatómiai tankönyv ábrákkal, száz esztendő naplár, szakművek, utleírások. A legbecesebb régiségek egyike „Poncaub” nevű 1174-ben nyomtatásban megjelent természetrajzi munka 1479-diki kiadása ábrákkal; továbbá Khina őstörténete 1307-ki cantoni kiadásban. A hongkongi híradó (napi lap) azért említésre méltó, mert 1190-ban indult meg s 80 ezer előfizetője van. Az itt levő példány 1869. nov. 18-diki. Meg van a pekingi hivatalos lap azon száma is 1869. szeptember 7-én), melyben a szerződés megkötése Ausztria-Magyarországgal közöltek.

Az oltárképek kevés és kemény színezésben aquarell-festmények, közönséges kínai alakokkal, melyek derékig vannak rajzolva, némely képen 10—15 is együtt. Szébbek ennél a kézzel festett madarak, vagy a kiáztatott (macirált) ficus religiosa leveleire festett képek.

Érdekes darab a keeskeszarvból készült lámpa. Az ember azt hinné, hogy egy nagy hólyag van fölhasználva, pedig tüzes nagy hengerrel nyújtják üvegékönyságra a szarut. Vannak lámpák papírból is, kifestve és gyönyörű faragásu ébenfa vázba illesztve.

Futólag említjük csak a tatár nyilász-sereg nehéz gömbölyű pajzsát bambuszból, a kákából font cipőket, az esőköpenyt kókuszrostból és papírosból, vízhatlanul befestve; a gitár, hegediforma zeneszereket, a kínai dandy dívtos kalapját sárga bambuszból, festve és aranyozva. Egy jó nagy téglalakú vesszőfonat előtt mégis megállunk. Ez női fej-vánkos finom rátángból fonva. A nők ugyanis keményítve viselik hajukat, kiálló szárnyakkal. Ezek készítése pedig oly fáradságos, hogy csak 8—10 napnyi közökben újíthatják meg. Ily magas és kemény vánkoston kénytelenek tehát feküdni, hogy frizurájok az éjjeli pihenés áldozata ne legyen. Kényelmetlen fekvés lehet biz az ilyen vánkoston, melyet nyakukra kötnek.

Gyönyörűek a selyem-himzések, színes szálakkal. Némelyik egész erőt, madáresportot és lepkét ábrázol, és szébbek, mintha festve lennének.

Érdekes házi-szer a tüztartó sárkány is, mely sárkányalakban olyan, mint egy kis hajó s apró rudacsákák vannak benne. Keletáziában ugyanis szokásban van, hogy a verandán mindig tűz ég, hogy a dohányzókat rágyújthassanak. Ily hajókába teszik tehát az e célra praeparált taplós rudakat, melyek közül egy-egy félnapig is ég. Mellette vannak dohányzó és ópiumélvező készletek.

A pénzék közt van oly apró is, hogy egy ezüst forintra 500 darab esik.

A kínai rendkívüli türelméről tanuskodik egy foltozott üveg-pohár. Vannak foltozók, kik az eltört edényeket és üvegeket apró kapesokkal úgy összekeszálják, hogy erősebbek az újnál.

Kochin Kína mandarin kalapjaiban és kosárkáiban ismét a fonás ügyességét bámuljuk; gyöngyházzal kirakott bolt cégeiben pedig a pazarlást, házi oltáraiban a véső ügyes kezelését, váltópénzeiben pedig azt, hogy van köztük olyan is, melyből 750 db ér föl egy frittal. Az illatszerek tartói szintén fonva vannak s ezekben szivacs, melyre aztán az illatszert öntik és szébben tarthatják.

Siam tárgyai közt látunk papírból készült szépséges alakú halakat, ríktő színekkel. Ezeket a lányos házaknál függesztik ki, jelöl, hogy eladó leány van. A hol aztán beveszik, azt jelenti, hogy a leány mátkás.

A fahej használata általános s a kötelek is ilyenekből vannak sodorva. Láthatunk hamvtartót is, melyben a család az elhunyt megégetett hamvait tartja szobájában, valamint aranyozott fáklyákat, melyekkel halott-égetés alkalmával a máglyát szokás meggyújtani. A szanszkrit nyelv tudósai találhatnak itt szent kéziratokat, talipot-levelekre karcoltva. E levelek oly alakra metélvék, mint a szíj s egy esomóba kötve.

A szöveteket látva, meg kell jegyeznünk, hogy a ruhaszövés Siában a kormány monopoliumát képezi, s meg van szabva, mily szövetet hordhat az ur és paraszt. E rangfokozat szerint vannak kiállítva a szövetek. Az öltönyök közt van féltényérnyi nagyságú „kődmén” is, mely a paradicsomi fügefalevel szerezést viszi, és madzagokkal erősítik a derékjére. Vannak ilyenek ércből is, vagy elefántcsontból faragványokkal. A pénzek közt szerepel az ólom, porcellán, és eszika is; az ezüst-pénzek pedig golyóalakúak.

A maláji szigetenger tárgyai közt ismét a fonatok, kosarak az elsők, melyekből kalapok, paizsok ételborítók stb. is kikérülnek. A tálalaku kalapok némelyikét halpikkely fedti. Érdekes a delhi királynő kalapja, mert ezt ő maga ajándékozta muzeumunk számára. Egy díszmenet alkalmával Xántus ugyanis megkérdezte ő felsége egyik tisztjét, ha nem kaphatná-e meg muzeumunk számára a fején levő kalapot. A tiszt alázatosan közölte a kérelmet, s ő felsége kegyes volt rögtön átadni a kalapot.

Az edények nagy része itt fekete agyagból van, de mindenik szép formájú. Látható a „füge-levelek” közt egy ezüstbél.

Ceylon sziget és környéke, mely önmagát civilizálja, egész sajátos, előtüntet új tárgyakkal van képviselve. A rátáng, bambusz és gyékény szolgálat sisakot, pajzsot, vánkost. Vannak igen finom szövetek gazból, melyeket a ceyloni királyok korában a nők díszruhát viseltek, de jelenleg a gazdagok már asztalterítőül, vagy szőnyegnek használnak. A könyvek talipot- és pálma levelekre írják. De hivatalos lapja papírra van nyomva, s beosztása olyan, mint az európai lapoké.

Jáva szigete finom gyapot kelméi nem csak tartósságuk, hanem szép festésük által is kitűnnek. Ezek festése így történik: Egy kis edénybe, melynek vékony csőve van, forró vizet öntenek, s aztán a kirajzolt formák nyomain a kis csőből kiömölő viaszszal utána öntenek minden vonalt. A szövet festékebe helyeztetvén, a viasz helye fehér marad. Majd ugyanazon szövetre másfélét rajzolnak, és ismétlik az előbbi eljárását. Az így festett szövetek igen drágák.

Eredeti szerszám a tolvajfogó. Az éji öröknek ugyanis egy nagy kétágu villa van kezükben, csakhogy a villa két ága tuskés s a tuskék visszasan állanak. A tolvajnak ezt veti nyaka közé, mely aztán úgy megfogja, hogy ha futni akarja, a tuskék husát tépnék ki. Így kísértetnek az osztó igazság elé.

A *Mollukok* lakói oly boldog időben élnek, hogy még nem ismervén a vasat, fegyvereik is csak nyilakból, mérges szálakát fuvó esővékből és dorongokból állanak. A dorongok ellen aztán nádából van pajzsuk, mely 3-4 lábnyi hosszú és fél lábnyi széles, s egy fogantyú segítségével védelmezik általa magukat.

Szamátra fonott tárgyai, primitív fegyverei hasonlóak a *Borneo* szigetbeliekhez. Itt a dájek ékszerök a legfeltűnőbbek. Ólmi hosszúságú rézdrótokat kanyargatnak karjukra, derekukra, lábukra, s fülökbe felfontnyi rézfűgőket aggatnak. Itt a „füge levél” már akkora, mint egy törülköző. Vannak azonban a haruotok ellen ujjasok is upafa kéregből.

Látunk két füstölt emberfőt is. A dájek ugyanis hazaviszi elcséges levágott fejét és füstölt tartja. Némely községnek külön ily füstölt fejtartó Wallálája van. Az ittlévő két fej két falu közt pörtárgyat képezte, s mivel nem tudtak kiegyezni, az uralkodó Xántusnak ajándékozta.

Irhathnák még a tárgyakról igen sokat, de azt hisszük, ennyi is elégséges annak előtüntetésére, mily változatos és gyűjtemény, és mily sokoldalú tanulságot lehet azok megismeréséből meríteni

K. E.

Éjjeli utazás.

— Ujgürög népballada. *) —

Kilene fiad van, óh anyám! van drágalátos lányod,
Kit megfürösztél minden est', haját befonattal reggel,
S gondol befűztél a ruhát: midőn a hold kibukkant,
Követség jött hozzád, anyám, érette Babylonból.

„Add át nekik, add Aretit, vigyétek el messze földre,
Hadd leljék nála enyhülést, ha arra vinne utam.”

„Órült vagy-e Konstantiuom, hogy ily gonosz szót

ejtess?

Ha bú, öröm ér engemet, ki hozza el majd nekem?”

Az istent hívja mint tanút, a szentekkel bizonygat,
Ha bú találja vagy öröm, elhozza majd a hugát.

Jött egy szöke év, kint hozott; meghaltak mind kilencen.
S az ősz anya Konstantinos sirján megtépte fűrtit.

„Kéj fel fiam, Konstantiuom, hozd el nekem Aretit;
Az istent hívtad mint tanút, szentekre esküvél meg,
Ha bú találja vagy öröm, hogy elhozod leányom.”

S kikélt, a mint éjfélt ütött, hogy hozza el a hugát.

Meg is léle, hold fényénél épen fésülte fűrtit.

„Jer, Aretula, jer hamar, vágjott anyám meglátni.”

„Oh jaj bátyám! miért kíván ily késő éjjel engem?
Ha házunkban vígság lakik, hadd öltsék díszt magamra,
De hogyha bú vár, jó fivér, megyek minőnek látsz

most.”

„Othon sem bú mines, sem öröm; jer csak, a mint

vagy, gyorsan.”

S az úton, mint haladnak ők, az úton merre mennek:
Hallják mint szólnak madarak, hallják a mint ezt

mondják:

Látjátok ezt a szép leányt, mint lareol egy halottat.

„Halló, Konstantin, a madarak halló csak, miket

csevegnek?”

„Hisz madarak, hadd zengjenek, hisz madarak cse-

vegnek.”

„De, bátyám, ah! én borzadok, én tönjént érzek

rajtad.”

„Kimentünk tegnap este még szent János templomába,
S befűstölt minket ott a pap a tönjénfűstölével.
Nyisd föl, anyám, nyisd föl hamar, elhoztam Aretulát.”

„Távozz, ha tiszta szándokod: ha jó lélek vagy, távozj!
Aretit lányom messze van, távol földön van othon.”

„Nyisd fel, anyám, nyisd fel hamar: fiad van itt:

Konstantin,

Az istent hívtam mint tanút, szentekre esküvém meg,
Ha bú találja vagy öröm, hogy elhozom a hugom.”

S a mint az ajtót fölynitte, kiszállt azonnal lelke.

(Ujgürögöl)

Erődi Béla.

Mi volt Pest azelőtt?

(Folytatás.)

Hunyady Mátyás király alatt Buda virágzásának tetőpontjára jutott, minek okvetlen hatással kellett lennie Pestre is. Buda ekkor központja volt a kereskedelemnek és iparnak, pompás királyi palota, husznál több templom s európai híri könyvtár-ékesítő s akadémia is alapítottán, itt gyűltek össze azon kor legkiválóbb tudósai, s a Muzsák városává lett. Bonfin, Mátyás király udvari történésze így ír: „Mátyás király a budai várat, — melyben addig Zsigmond király pompás palotáján kívül mísem volt, — kiépíteni kezdte; különösen a hátsó udvart ékesítette föl, a Duna felől remek épületek emeltetvén s azt vízgépek és szökőkúttal látván el, melyek közül egyik márványból, a másik ezüstből volt; igen terjedelmes papi kollégiumot is függesztett hozzá s a fölé emeltette a könyvtárat, mely gazdagon el volt látva két nyelvű munkákkal. Az előtt dél felé egy kerek terem volt s abban az ég-teke. Római izlés-sel és fényvel emeltetnek paloták, melyekben az éttermek és más szobák változatos és aranyozott kárpítozattal, cimerekkkel, az ajtóknak emblémekkel, a kandallók domborművekkel valának díszesítve; földszint voltak a letéteményi helyek s

*) Az ujgürögök népköltészete igen gazdag balladákban és románokban, s a jelen költemény kiváló figyelmet érdemel ugy eredetisége, mint egyszerű előadásánál fogva. Az ujgürög néptudomány szerint az éjjeli hazajáró szellemek mindig valamely családtag halálát jósolják, s az anya, kit álmaiban fia szelleme kísért, a halálának eskü martaletkal Bürger „Lenora” című költeménye alkalmásint e költemény reméniscenciáján keletkezett, mivel e költemény Bürgeréól jóval régebb. Skioi dialektusban rimék nélkül van írva és a görög nép közt nagyon kedvelt és elterjedt.

E. B.

a kinestár. Kelet felől egész sor étkező- és más szoba, melyekhez pompás lépcsőzetek vezettek, s melyek körül fűdött csarnok futott végig. Ezen szárnyban volt a tanács- és lakomaterem is. Ha tovább ment az ember, félkörben a vendégek számára különböző szobákat, úgy tőli-mint nyári lakásokat, aranyos és oly szobákat lehetett látni, melyekbe a nap minden oldalról besütöthetett; voltak ezek mellett hálófülkék is s azokban ezüstágyak és karosszékkek. Nyugat felé van a régi, még ki nem javított palota, ennek közepén udvar régi porticussal, melyet kettős oszloposarnokok koronáznak, melyek legszűkebb vége az új palota azon részébe vezet, hol a legfelső étteremhez juthatni, melyben a 12 égi jegy bámulatos művészetel van ábrázolva. A padozatot mozaik képezi s meleg és hideg fürdők is vannak. Szabadban három szép szobor áll; középen Mátyás sisakkal és lándzsával, gondolkozó állásban, pajzsára támaszkodva; jobbján atyja, balján szerencsétlen bátyja, László. Az udvar közepén érc szökőkút áll márványmedencével, föltőte a sisakos és vértezett Pallas szobra. Az udvar külső bejáratánál két meztelen, kardos és helebárdos szobor áll, mintegy fenyegető örök; talpzataik dombormivű faragványokkal ékesítvék. Mátyás ezen négyszögletű udvarban a régi palotának ide tekintő homlokzatát elkezdte helyreállíttatni. Porphyrból kettős lépcsőzetet is készíttetett s azt ércelámpásokkal láttatta el; ugyanezen kőből valának a kettős kapuk is, s azok szárnyai ércből, rajtuk domborműben Hercules munkái kivésve s azok alatt Mátyás diesőtésére Bonfin által készített versek, stb.

Terünk nem engedi, hogy Mátyás király épületeinek Bonfin, Velius s mások szerinti ismertetéseiből még többet is közöljünk, s azért Bonfin után még csak Mátyás kertjeiről emlékszünk meg. — A várpalotán kívül — ugymond, — hegyek által övezett völgyben*) rendkívül kellemes kertek vannak s egy márvány kéjpalota. Ennek propyleuma mozaik oszlopok által van övezve, melyek érc esillárokat tartanak. A kapu díszítményei diadalkapuhoz hasonlítanak s az étterem és más szobák mennyezetei és ablakai oly kitűnőek, hogy az ó-kor ilynemű legremekébb műveivel bizást vetekedhetnek. Az épületnek a kertre néző oldalon porticusa van; magában a kertekben labyrinth útletett fából s ezenkívül egy nagy madárkalitka hazai és idegen madarakkal; ezen madárkalitkákban vannak bokrok, gyümölcsfák, sőt még egy liget is; továbbá a kertekben gyönyörű sétányok mindenféle fajú fák közt, egy barlang, rétek, kikövezett utak és halastavak. Erkélyes tornyok is vannak étteremekkel, melyeknek ablakaiból a legfőlségesebb kilátás fűszerezheti a lakomákat. A kéjpalota tetejét ezüstözött eszerépszindely fűti.

„Mátyás király Pesten is, a várpalotától egy római mértföldnyire is építtetett kéjpalotát**) szintén igen kellemes, melyben megszokott pihenni s három mértföldnyire egy másik nyaralót, mely mellett nagy állatkertek s azokban számos szelídített állatok voltak. Harmadik nyaralója a sóháznál volt, Budától nem messzire. Mátyásnak a várpalotához dülő kertjei egyikében oroszlan-rekesze is volt, s abban azon két hatalmas oroszlan tartotta, melyeket a firenzeiektől ajándékban kapott volt. Ezen oroszlanok oly szelidek voltak, hogy a király után mint ebek futottak, sőt trónja mellett heverték, a jelenlevőknek nem esekély rémületére.”

Mátyás könyvtárát Oláh esztergomi érsek így írja le: „A belső könyvtárban két boltozatos terem van, egyikük tele görög művekkel, melyeket a király részint Görögországban, részint a többi keleti tartományokban gondnal gyűjtetett; a másik terem azonban együtt tartalmazza a latin

*) A mai Krisztinavárosban.

**) A mai dísztelen egyetemi könyvtár helyén.

nyelvű iratokat, a római irodalom bőleséjétől virágzásának tetőpontjái, melyek külön polokon, szépen rendezvők. Mindegyik mű selyem, arannyal kivert borítékban vala s rajta címe. Ezen művek legnagyobb része pergamentből állott, aranyozott ezüst-pálcácskákra fűsodorva, ezüst képesekkel. A király rendszeren harminc egyént fizetett, kik az írásban és miniatúr-festésben igen jártasak valának, kik közül még halála után is többeket ismertem. Ezek másolták a görög és latin műveket s főnökük Ragusai Dalmata Bódog vala, egy öreg ember, kit azonban nem ismertem. Ezen kívül létezett még két más könyvtár is a várpalota különböző részeiben, melyek azonban nem oly díszesek. Más szemtanuk után még azt is tudjuk, hogy a könyvtár belsejét több matematikai instrumentum, nagyszerű éggömb s remek képek is ekesítették, bejárásánál pedig két pompás szökőkút volt, melyek egyikét Firenzében készítették márványból, a másikat pedig Magyarországon ezüstműöntötték. Az egész könyvtár 50,000-nél több kötetet tartalmazott. Mátyás király a Vitéz János által Pozsonyban a bölesészet, theologia és szabad művészetek számára alapított akadémiát is Budára költöztette át s a „dunai tudós társaság” (melynek elnöke Vitéz János volt) budai osztálya a királyi várpalotában szokta tartani tudományos üléseit.

Mátyás király idejében Pest-város területéhez tartozott még Kőér vagy a mai Kőbánya, Szent-László, Burgundia s körülbelül a mai cukorgyár táján Uj-Bécs (Novabecs.) Minthogy Buda lakosai németek, magyarok s bevándorolt olasz és francia kereskedők és iparosok voltak, valószínű, hogy Pestnek is ily népvegyülete volt.

1483-ban saját költségén nyomatta ki Augsburgban. Most ugyan már ritkák az ily derék hazafias városi polgárok.

Pestet szabad királyi várossá Mátyás király emelte, a miért ezen nagy uralkodó halálából megérdemelné Pest mai polgáraitól, hogy emlékeznék

Vilim János néptanító.

nek meg róla, díszes szobrárt állítván, majd föl egykor épüendő új városháza, vagy talán a város díszépülete, a redout előtt, hol az aztán a Dunára s Mátyás egykor világhírű budai palotájára tekintene. Pest polgárait Mátyás különösen szerette s 1489-ban így írt hozzájuk: „Fideles nostri civis civitatis nostrae Pestiensis, qui continue nobis

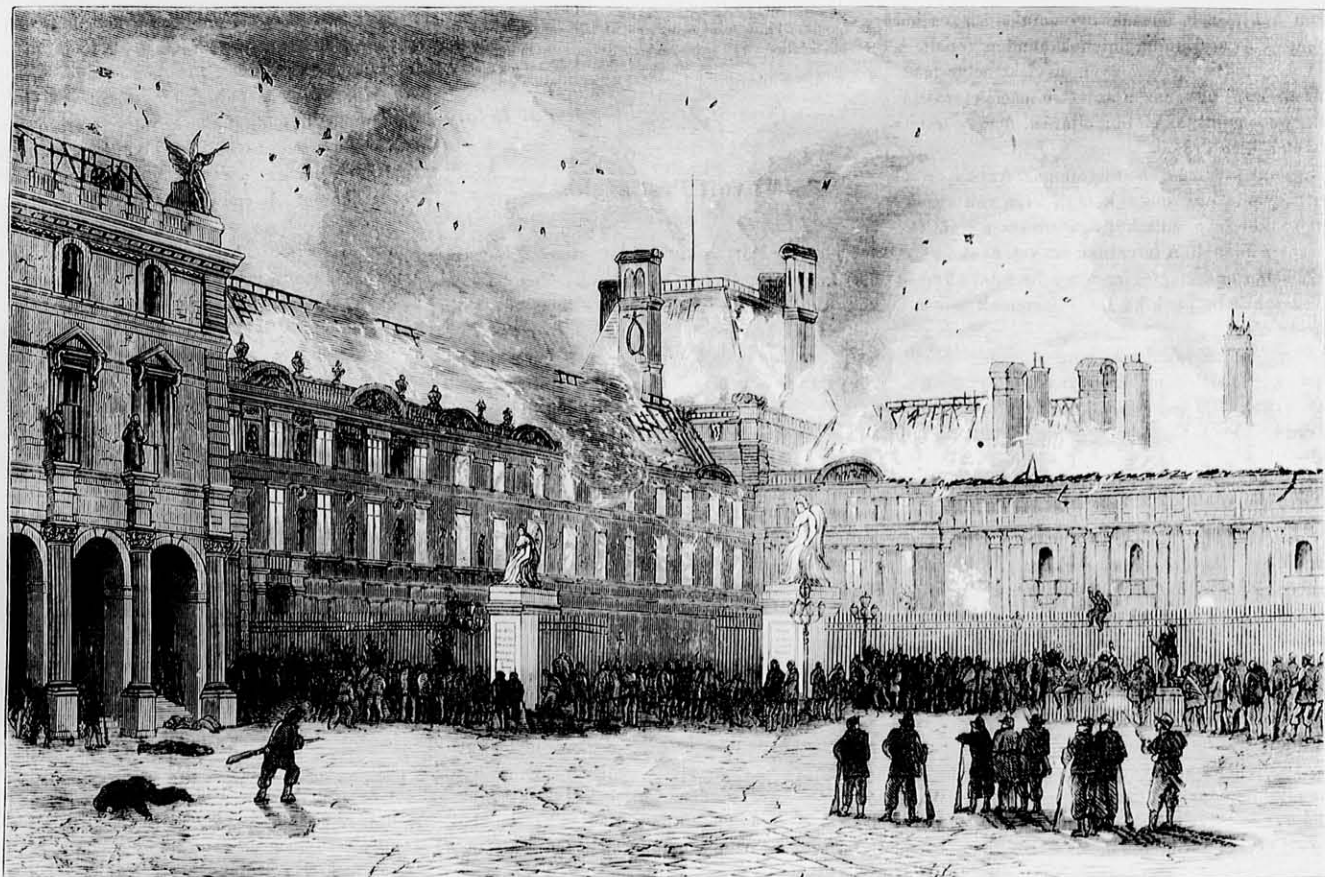
„Ad regem omnes si non venitis, capita perditis — Budae, Rex.”

(Jó reggelt, polgárok! Ha nem jöttök a királyhoz, fejeiteket veszítitek. Budán, a király.)

III. Pest és a kurucok.

Hogy már Mátyás király alatt s halála után milyen számos lehetett Buda-Pesten a proletáriusság, mutatják a következő jelek. Ulászló alatt utcagyerekek a zsidók házáinak ablakait beverték; a rendtelenség megszüntetésére kiküldött városi szolgák azonban csak még nagyobbá tették a zavart, minthogy igen számos esőselék gyűlt össze, a zsidók házáit ostrom alá vette s a náluk levő arany-, ezüst s más becses zalogokat elrabolta. A várpalota kapitánya statáriumot hirdetett ki s ez aztán esendre bírta a nyers tömeget. Mindez azonban csak előjáték volt a későbbi komolyabb zavaroknak. Bakaes Tamás esztergomi érsek 1514-ben mint pápai legatus a latere Budára jött, a kereszties hadjáratra szólító bullát kihirdetni a törökök ellen. Minthogy az ország nemesének az ország nem legjobb belállapota s a rossz pénzügyek miatt nem volt kedvük a kereszties hadjáratban részt venni, azért a parasztok fogtak fegyvert, a keresztel jelöltek (cruciferi) vezérül a székely Dózsa választván. A kereszt latin neve crux, innen a rontott magyar szó: *kuruc*, mely névvel később az osztrákok ellen harcoló Boes-

kai, Tökölyi, Rákóczi stb. hadai is nevezettek. Bakaes Dózsa Györgynek vörös kereszties fehér zászlót nyújtott át, a király pedig aranyláncot, kardot és ezüst sarkantyút adott neki, mikkel lovaggá és vezérré avatta. Pest körül rövid idő alatt 40,000 fölé álló kereszties had gyűlt össze, mivel azonban a nemesség ezután jobbjait nem

A Tuilleriesi egése.

Mátyás alatt Buda városi tisztségeiben német s magyarjku polgárok váltakozva voltak, s hogy a díszes székvarosban nemesek gazdag emberek laktak, de olyanok is, kiknek érzéke volt a tudományok iránt, mutatja azon körülmény, hogy Feger Tamás budai polgár Thuróczi krónikáját

grata obsequia exhibere solent.” Nem így kedvelte budai polgárait, kik egykor vonakodván előtte megjelenni, ezen rövid sorokat intézte hozzájuk:

„Mathias, Dei Gratia Hungarorum Rex.”

„Bonum manem, civis!”

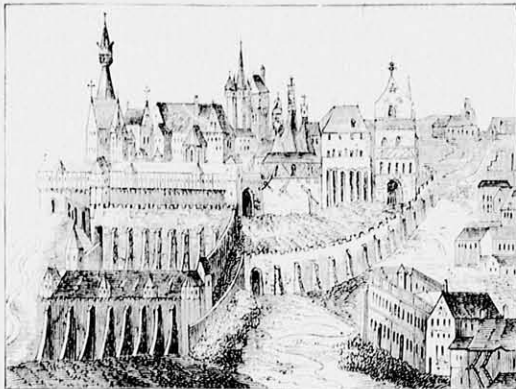
engotte távozni, Bakaes bibornok pedig visszavonta a kereszties hadjáratra szólító bullát, mint hogy a király bekét kötött Szolimánnal: Dózsa esztergomi püspökkel az országban szertekalandozni kezdett, pusztítván a nemességet és papokat. Dózsa Buda külvárosában kirabolta a nemesek házáit,

öket fogságba hurcolta, sőt Pestet is ostrom alá vette, Ceglédről manifesztumot boesátván ki minden magyar város, mezőváros és faluhoz, melyben mint a keresztesek fejedelme és vezére, harcra szólítja föl a lakosokat a nemesség ellen. Dózsa magához a királyhoz is írt, mondván, „hogy ő kiviszi, miszerint az országban csak egy király, egy püspök s két ur lesz, (ő t. i. és testvére, Gergely,) kik a királynak szolgálndak; ellenben mindazokat kiirtja, kik oly hosszú ideig engedetlenek s megannyi királyok valának.

Az egész ügy annál veszedelmesebb fordulatot vett, mert maguk Buda és Pest alsóbb néposztályai is a keresztesek pártjára állottak. A császelek hangosan hirdette, hogy agyonveri mindazokat, kik a keresztesek ellen indulnának, erre aztán Budán két templomot elfoglalva, így kiáltozott: „Mi régen készülődnek a nemsek a törökök ellen! már husz éve! Ez csalás! Ne merjen senki azok ellen indulni, kik keresztet viselnek!” Mire aztán fenyegetve esőválták baltáikat a barátok ellen, kik csak bajjal tudtak prédikáló székekből elmenekülni. Sok polgár is a keresztesekkel tartott. Dózsa Pest előtt egy megerősített táborban Saberes Ambrus pesti polgárt hagyta hátra azon rendelettel, hogy innen néha intézzen kirohanásokat. Bornemissza János, Ulászló kincstárnoka, s a fiatal Lajos nevelője Buda-Pest helyőrségét összeszedvén, ezzel a király testőrségével s néhány nemessel kivonult a lázálók ellen, mire Saberes Ambrus (Bél Mátyás szerint) övétől megszökve, Bornemisszához csatlakozott. Bornemissza társa, Tomori Pál várnagy könnyű lovasságával a lázálók ellen indult; erre a parasztok ágyukkal

gyűlést tartottak Budán, mely a parasztság állapotát még súlyosabbá változtatta s e gyűlésen fogadtattott el Verbőczy magyar törvény-gyűjteménye. *Pest pedig a királyi városok sorában második rangnak nyilvánítottatott.*

Buda-Pestnek a magyar reformáció történetében is nevezetes szerepe volt. Ulászló utólának, a fiatal II. Lajos királynak főudvarmestere a bran-

Budavár Mátyás király korában.
(A múzeumban levő régi festmény után.)

denburgi őrgrof volt, ki elősegítette a reformációnak Magyarországon terjeszkedését, mely végből a híres Grinaeus Simont, Cordatus Konrádot és Wirshelm Wendelt tanárokat hívta meg Budára. A királyné gyónatója, Henkel János is hajlott a reformációhoz s ezen férfiak közbenjárása folytán a magyar királyné is annyira kegyelte az új tant, hogy *Luther János* az általa fordított zsoltárok egy részét neki ajánlotta, mely körülmény talán

váltott föl. Ezen hosszú korszaknak Buda és Pestre vonatkozó történeteit lapunk tere még csak szeszszorítva sem engedli közölhetnünk, e helyett tehát csak egyes képeket fogunk nyújtani.

(Vége következik.)

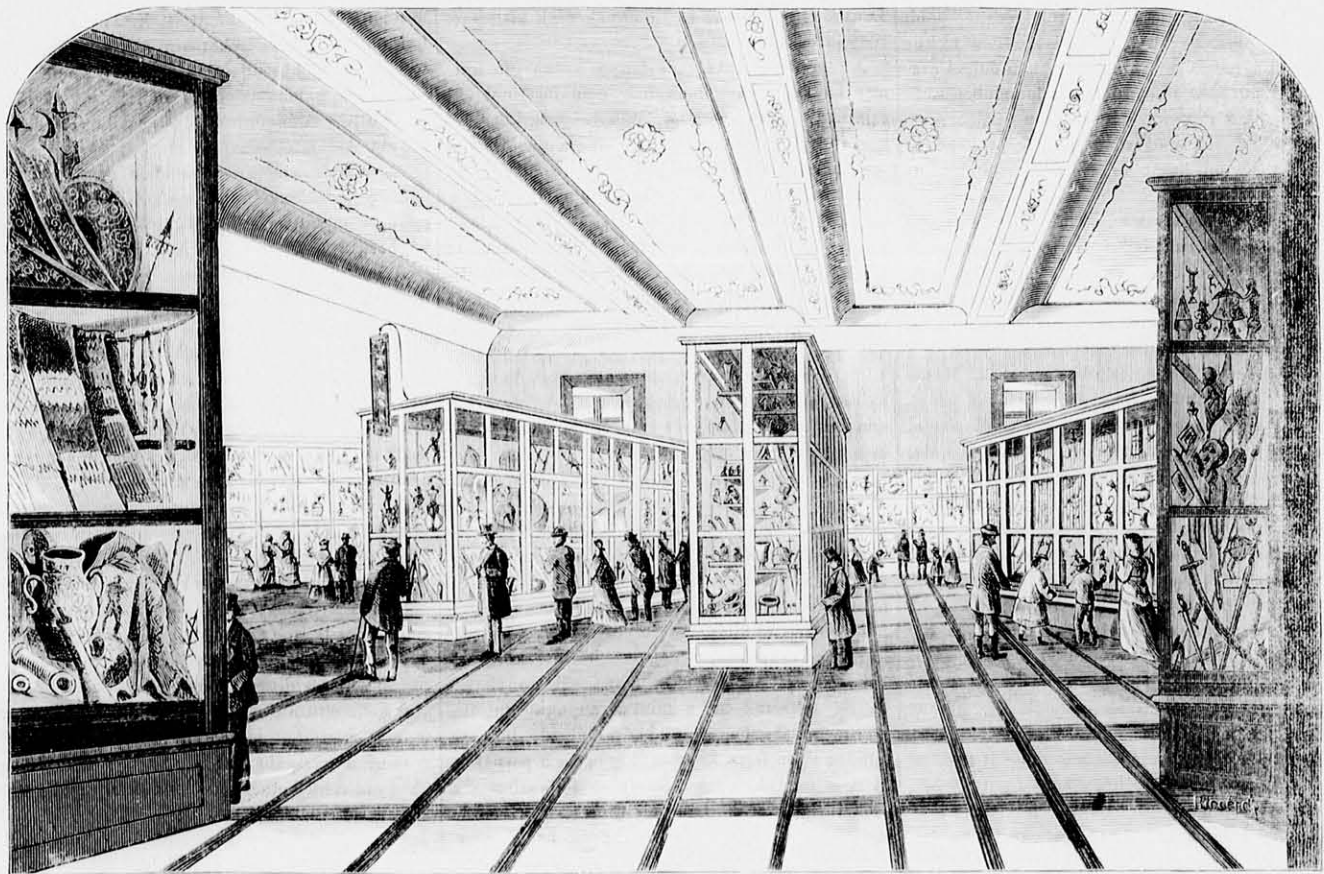
Vilim János.

Az emberi nemzetnek nem mindig azok a legnagyobb jóltevői, kiknek nevét a hír a föld minden sarkán visszhangoztatja; hanem sokszor azok, kik szerény hatáskörüket híven betöltvén, folytonos munkálkodás által járulnak az emberiség legmagasabb céljainak valószínűsítéséhez, a nélkül, hogy ezért különösebb földi jutalmat igényelnének.

És ha igaz, hogy az egyes nemzetek fölvirágzása, hogy a közszabadság biztosítása leginkább a nép fölvilágosodási fokától függ; akkor kétségtelenül igaz az is, hogy a nemzetek valódi jóltevőit nem a tábornokok fényes sátraiban, hanem inkább az iskolák szerény tantermeiben kell keresnünk.

Egy ily szerény, de nagy tevékenységű férfi rövid életrajzával kívánjuk ezuttal olvasóinkat megismertetni, midőn Vilim János békés-csabai evang. néptanítónak, ki épen e hó 17-én ülte tanítóságának felszázados emlékülennepét s kinek érdemeit fokozza az is, hogy huszonkilenc év óta a legnépesebb ágost. hitv. evang. egyházban áldásdósan működik, tisztességes arcképet bemutatjuk.

A mily szerény, zajtalan szokott lenni rendszeren egy néptanító pályája, az ő élete is oly zajtalanul folyt le, de áldást terjesztve maga körül, mint a

Keletázsiai néprajzi gyűjtemény a nemzeti múzeumban.

ellátott sánctáborukból rendetlenül rohantak ki, de visszaverettek és sok foglyot vesztek, mire közülök sokan átfutottak Bornemissza Jánoshoz; a többien megütöztek, de teljesen megsemmisítettek. A háború Dózsa vezetése alatt még tartott darab ideig, de Temesvárnál Zápolya János által megveretvén s elfogtván, irtózatossal végzetett ki. Ugyanez évben ország-

sok lutheránus honitársunk előtt is ismeretlen. — Buda és Pest már Ulászló alatt sem élte azon fényes, díszteljes napjait, melyek nagy Mátyás király emlékét örökre feledhetlenné teszik. Ezután azonban: a török hódoltság idején s még utána is, felszabadításuk után, sötét napok borulnak a testvér fővárosokra, melyeket valódi derű csak az áldott emlékü József nádor alatt

virágos rétét öntöző és termékenyítő csendes patak.

Született 1800 jan. 19. Thuróc várm. Bisztricska nevű falujában, szegény földműves szüléktől. A falunak akkori jegyzője, Lányi György, kinek magának is hozzá hasonló fia volt, látván a gyermek szép lelki tehetségeit, rábírta ennek szüleit, hogy iskoláztassák, mire a szülők annál

készebben hajlottak, minthogy lakhelyük közelében, Szent-Mártonban és Osgyánban akkor gimnazialis iskolák léteztek. Itt kezdte Vilim János tanulását.

Időközben atyja elhalván, anyja a legnagyobb szegénységgel küzdvén, lehet mondani, hogy magára hagyatva, senkitől nem gyámolítatva, a mívé lett: azzá csupán saját szorgalma, iparkodása folytán lett.

Osgyánból Lőcsére, majd Eperjesre ment, hol a híres Greguss Mihály vezetése alatt a bölcészeti tanfolyamot bevégezte és a theologiai tanulmányokat elkezdette.

Ekkor, 1821. május elején, meghívták tanítóul a tisztán magyar nagy-károlyi evang. egyházba, s jóllehet, midőn ezen állomást elvállalta, jóformán csak értett magyarul, ernyedetlen, vas szorgalma folytán négy év alatt mégis annyira sajátjává tette a magyar nyelvet, hogy nemcsak az iskolában az egyház közmegelegedésére működött, de még a gyöngélgédő lelkeszt is a szószéken nem egyszer helyettesítette.

1825-ben a Békés vármegyében fekvő mezőberényi népes evang. egyház tanítójává lett. Itt már sokkal tágabb kör nyílt munkálkodásának, s ő azt a leghívebben betöltötte. Itt nősült meg 1827-ben, elvevén Osko Kapitány Karolinnát, Mező-Berényben akkor hatosztályú gimnázium létezett s a deákság részéről mostani bányakerületi püspök, akkor m. berényi tanuló főtiszt. Székács József ur mondott lakodalmi üdvözlő verset. Őrizte is e verseket a jó öreg soká, ereklye gyanánt, de az 1848—49-diki mozgalmas években elvesztette.

Mint mezőberényi tanító az esperességi iskolafelügyelők által évről-évre mint a legjobb tanítók egyike volt kitüntetve, minok az lett a következőzése, hogy 1842-ben a hazánkban legnépesebb ágost. hitv. békés-csabai egyház egy épen akkor felállított új iskolába egyhangulag tanítóul választotta. S különösen e népes egyház kebelében szerette magának Vilim János azon érdemeket, melyeknél fogva megérdemli, hogy arcképe és életrajza e lapok hasábjain a nagy közönség előtt is ismerős legyen.

Nem célozom hosszasan esetelni áldásdús tanítói működését. Az túlhaladná e rövid életrajznak szánt kórt. Csak kettőt említek: egyik az, hogy iskolájában a vallástantát a legnagyobb tapintattal eszközli. Vilim tanítványai épen ezen oknál fogva, midőn a nyilvános élet terére lépnek is, a legerkösebb, legiparkodóbb emberek. Másik az: hogy kitűnő szépirókat és rajzolókat nevel. Iskolája most is tele van aggatva tanítványai által rajzolt természettudományi ábrákkal. S alig tévedek, ha azt mondom, hogy Orlai Petrics Soma, kitűnő festésünk, ki nála járta ki az elemi iskolát, tanintezetében kapta a keletet a festészethez s így tájajdonképen Vilim János adta őt a hazai művészet fejlesztésére. Nem lehet említés nélkül hagyni, hogy az eredetileg tót Csabán Vilim mindig hű terjesztője volt a magyarságnak; s hogy az ifju nemzedék mind birja nyelvünket, s ha e város folytán magyarosodik: abban a derék tanító évtizedeken át tartó működésének gyümölcsét ismerhetjük föl.

A b. csabai evang. egyház közérületét fejezem ki, midőn azt mondom, hogy az semmit oly hön nem óhajtana, mint azt, bár ezen folyvást a kor-szellemmel haladó, ügyes, szorgalmas, tiszta jellemű, tanítványával atyailag bánó tanítóját, — kit, mint ilyent, már az 1841. évi „Jelenkor” is kitüntett, — még egyszer megfíjathatná. Nincs is a harmincezer lelket meghaladó Békés Csabán ember, ki oly általános szeretet és tisztelő tárgya volna, mint ezen érdemekben gazdag ősz.

Mind Mező-Berényben, mind B. Csabán népes egyházakban működvén, hol tanítványainak száma évről-évre többnyire meghaladta a kétszázat, ötven évi tanítósága alatt több mint négyezer családapát és családmányt nevelt, kik legnagyobb kegyelettel

ragaszkodnak hozzá. Van több oly tanítványa Csabán, kinek most már unokáját tanítja.

Üres óráiban kedvence foglalatossága a gyümölcsfa tenyésztés és nemesítés. A vidéket többnyire ő látta el eddig ojtványokkal. Évről-évre mintegy 1000—2000 vadoncot nevel s volt oly év, hogy 300 forint árú oltványt eladott. A gyümölcsfa nemesítésre oktatja tanítványait is s látni kell tizedében a szebbnél szebb gyümölcsös kerteket, melyeket már tanítványai ültettek. Mult évben egy gyümölcsfa nemesítésre oktató könyvecskét is kiadott, ábrákkal ellátva, tanítványai számára. Sőt mint jeles pomológ a békésmegyei gazdasági egyesülettől is több ízben részesült jutalomban.

Valóban, a mily kevés tanítónak adatik meg az, hogy ötven évi nehéz munka mellett is oly vidorsággal, oly lelki erővel dicsekedhessenek, mint Vilim János: épp oly kevés ember dicsekedhetik annyi őszinte baráttal és tisztelővel, mint ő. Adja az ég, hogy hátralévő napjait is minél huzamosabb ideig jó egészségben, megelegedetten élhesse, jutalmul az igazán fáradsalmas munka után.*)

Zsilinszky Mihály.

A Tuillieriák égése.

A francia császári lekhely, a Tuillieriák palotája, az első áldozat volt azon máglyán, melyet a commune Páris középületeiből készített. Május 24-én reggel hamvadt el a pompás épület, melynek rajzát és tüzetes leírását közölték e lapok 1868-iki augusztusi számai.

A pusztító lángok legelőször a trónörökös által lakott szárnyban törtek ki, a kert felől, s reggeli nyolc óra felé az egész szárny teljesen leégett. A vész elharapózott a Tuillieriákkal összefüggő Louvre feltét falaira is, de annak csak kis részét rongálta meg.

A császárság kevély és fényes székhelye kormos omladék. A romok már nem füstölnek, és sajátos élet pezseg az omladványok körül. A kert nyírott fasorai mögül — mondja egy levelező — tábori sátrak fehérlenek. Egy ezred dzsidás mosott fehérneműi és ruhadarabjai függnek a kerítés rostélyairól, melyek alól és mögül a földről evő lovak sorának szájából szél-elkapta széna röpdek egész a Szajnáig. A haresok a Concorde-tér felé nyíló ajtónál oly komolyan állnak őrt, és mégis oly neveltségek, gyalog hosszú dzsidájukkal. A kert ezen emelkedett oldalának rácszata különösen sokat szenvedett az ágyuktól. Az egyik nyírott ajtószárnynak élete párja még úgy van, mint azt a menekülő nemzetörök felelték, kavi-csos földdel félig, négy lábnyira feltöltve. A kert és a medencék terét egy szekérút s annak szélén elvonuló gránitrács választja el. A rács mögé torlasz volt építve, mely a Garde Meuble és rue Rivoli sarkára emelt minta-torlaszszal egy vonalat képezett. Csak abból is megítélhetni a nemzetörög meglepetését s a sietést, melylyel e pontot védelmi állapotba helyezte, hogy ezen torlasz mind csupa nagy négyszögű rongykötegekből volt építve, melyeket matraccal, dunyhával fedtek, takartak be, a mint az anyagból futotta. A rue royale folygújtott házaiból ide hordtak minden ilyen fajta ágyneműt le egész a párnáig. Most a rongykötegek némelyike felbonlott s a szekérútból félrehajtva tarkítja a tért. A rongyszedők félszemmel az őrző dzsidák hegyére pislogva felénken válogatnak közöttük.

A gyönyörű öntött gázoszlopokból, itt egy béna törzset, ott egy esepet csinált a véletlen. A melyik megmaradt büszke természet, a rézborítékot tépték fel a röpülő ólmok.

*) Ez életrajz kiegészítésül még megjegyezzük, hogy ő felsége pár nap előtt Vilim Jánost, félszázados pályája megünneplése alkalmával a koronázási érdemkeresztrel tüntette ki.

Szerk.

Egy khinal vizsga.

A Khinában divó intézmények közt egyike a legfontosabbaknak, intézkedni a szabályos vizsgák megtartása iránt, melyek által a birodalom tehetségesebb ifjai kormányhivatalokra választatnak. E végből a méltóságok mind nyitva állnak, s a tehetség tekintet nélkül az egyénre, pártoltatják, mi által a tanulóknak erősen ösztönöztetve kell éreznök magukat.

Az ily, magasabb állami hivatalra vágyó tanulók igyekeznek is megszerezni a tudományképzettséget, s a legelőkelőbb klasszikusokat, ezeknek magyarázóit, továbbá a homi történetet s a költészetet nagy szorgalommal tanulmányozzák. A gazdagabb osztályok e célból oly nevelőket tartanak, kik legjobb utmutatást adhatnak gyermekeiknek céljukat érni, mivel ők rendszeren állással bírnak.

Szegényebb tanulók nagy könyvekből igyekeznek megtanulni az illető tárgyakat, vagy egyikét látogatják a nyilvános szemináriumoknak, minő a nagyobb kerületekkel bíró székvárosokban több is létezik.

Magasabb állami állást nyerni nincs szükség az elméleti tudományokban való jártasságra, a szigorlatok csak a nyelv s a klasszikusok ismeretére szorítkoznak, ezek azonban szigorúan vétetnek.

A jelölt egy filadott themának kidolgozásával mutatja ki ezekbeni jártasságát. Azonban e mellett verset is kell készítenie — írásbeli vizsgául — s bebizonyítania ezáltal a siking, vagyis az ólák könyvében jártasságát, mely alkalommal írásnak nemcsak olvasható, de egyszermind széknek is kell lenni. Igen rossz volna rá nézve, ha ő maga saját gondolatát merészkednék előadni oly tárgyak fölött, melyek tudós magyarázók által már minden oldalról megvilágítottak. Ő neki hatalmában csak e vélekedéseket adni áll: a legünnebb nyelv és legékesebb írásban. A győzelmet nem az értelem, hanem az emlékező tehetség vívja ki.

Nem lesz talán érdektelen egy ily vizsgáulról bővebb ismeretet szerezni.

Az állami hivatalokra készülő vizsgája a „*tudományos korlátnok*” (a „*rector magnificus*”-sal egyenlő egyetemi rang) felügyelete alatt megy véghez, ki az államot képviseli.

A jelöltek egy nagy teremben gyűlnek össze, de itt külön rekeszbe ülnek, úgy hogy egymással társalogni lehetetlen. Ők e közben figyelmesen szemmel tartatnak, nehogy segédkönyveket és iratokat használjanak, melyek becsempészésének megakadályozásul a bejárati lépcsőzet erősen meg van rakva katonákkal. Különben a esalások megszüntetésére szigorú pontokat foglalmaz a terjedelmes törvénykönyv.

Ily vizsgák minden három évben kétszer tartatnak, és még ezen kívül ráadásul minden alkalomnak tizedében.

Hogy aztán ily esetekben a szigor és pedánság mily messzire megy, arról a következő, egy hittérítő által elbeszél adoma tesz bizonyosságot. Midőn egy hivatalkereső, próba gyakorlatában a *Mah* (ló) jegyét rövidítéssel írta, nemcsak a megfedést kelle eltűnnie, s hogy a különben nem rossz munka elvettett, hanem mosolyogva hallgatnia a mint a vizsgáló azt kérdé hozzá fordulva: „hogyan remélhetné, hogy lova járni tud, ha nincs meg minden lába.”

A vizsgarend következő:

Eloszor, időpontja a vizsgának.

Ezen időpont a nyolcadik hónapnak nyolcadik napjára van határozva, ez azon idő — szerintük — midőn az emberek az ő teljes szellemi erejük fölött rendelkezhetnek.

Másodszor, *Vizsgaórák*, a sin-órában (7—9 reggel). Mindannyian összegyűlnek az Ueu-Hon-Tienbe, a terembe, hol irodalom a tárgy. A Szer-órában (9—11 óra) szép írásból vizsgáznak, mely részint szabályos, részint rövidített, részint kan-cellári, sőt régi írásból áll.

Az U-órán (11—1 óra) költői gyakorlatok vitelnek véghez.

Az Uci-bey (1—3 óra) dalokat szerzenek.

A sin órában (3—5) Ueng-Sang-ból, vagyis a magasabb prózából vizsgáznak.

A Jeu-óránban (5—7) a régi történetből tett kérdésekre felelnek.

Harmadszor. *Elbádas a tárgyakkal.* Ezek órától-órára egy szentajku által (paphatosági tag) ő exccellenciájának az alkirálynak nyújtatnak át, ki miután közlülük egyet megjelölt esetével, azt egy lovas futár által átadattja a jelölteknek.

Mihelyt egy dolgot készen van, az ugyanazon követ által az alkirály palotájába küldetik, s csak azután terjesztetnek a következő tárgyak ő exccella elé. Ekként a titkos közlések, s más, hasonló csalások, megakadályoztatnak.

Negyedszer. *Vége a szigorlatoknak.* Ha minden munkát bevégeztetett, az összes pályázók az alkirály palotájába mennek, s ott maradnak mindaddig, míg ő exccellenciája határoz, melyik részen van a győzelem, melyiken a vereség, kit illet jutalom, kit büntetés. Ezáltal állhírek és időelőtti tudósításoknak veszik elejét.

Egy ily szigorlatnál például az ó-kori történetből ily kérdések tételnek:

Ki volt Fo-Ki császár két minisztere? Ki volt négy agasztványa a Sang-San hegynek? Hol feküdt a Hlau uralkodócsalád alatt az öt domb? (Különösen temetkezésekre rendelt helyek.)

Mi volt Thang birodalmában tárgya a hat imának? Ki volt a bambus erdő hét bőrese? Hogy hívták Mu-Wang császár híres hat kengyelfutóját? Ki volt kilenc öse a Hiang-San hegynek? Hogy hívták tíz illatát Siao-Hou császárnának? stb.

Mindezen kérdésekre hét szótágyi versekben kell megfelelni.

Egy vizsgánál előforduló jelenetnek következő rajzolata egy szentanu jelentéséből van véve.

A meghatározott napon elfoglalta helyét a nagyméltóságú elnök a magas szoljeszékben. Minikét oldalánál a gymnaziumok igazgatóit ültek. Az imokok alul álltak. Elővétek dolgozatukat s peesétjeiket kibonták, hogy a nevet kikiálthassák.

Az első a kit olvastak Pingzi volt, samzahyi születésű, Fokia tartományból.

Erre látni lehetett, hogy a gyülekezet közepéből egy jelölt lép elő, kinek szemei oly kékek voltak, mint csak a kék leányé (a hó- és jégeső szelene). Ezen ifju jelölt az elnök elébe lépett és melyen meghajtva magát szólott:

— Itt vagyok!

Midőn ő exccellenciája ezen ifju ember kitünő alakját észrevette, örömtelt hangon kérdé:

— Ön tehát Pingzi tanuló?

— Igen, én vagyok az, — viszonyl az ifju ember elpirulva.

— Mily idős ön?

— Most huszonhárom éve annak, hogy exccellenciálad legalázatosabb szolgáljádért a Suipán-Hoéi régi szertartást (egylenlő a mi keresztelésünkkel) ünnepelek.

— Mióta tanulja ön a költészetet?

— Körülbelül három év óta,

— Én, — így szól ekkor a mi alkirálynak, — több tartományban vittem az elnökséget a vizsgálatoknál, és állithatom, hogy a jelöltek és tudorok közt tehetésges ifjakban nincs hiány; de dacára minden kutatásaimnak egy olyan után, ki a sokaság följébe emelkednék, fájdalommalra, ilyet egyet sem találhattam. Az ön dolgozata kitünő tehetéseket tanúsít, melyek az ég adományai. Önnek esodateljes gondolatai egy egészen különös rangfokozatot jelölnek ki, ön esetének merész-sége az isteni sárkány szilajságára emlékeztet, s eleinte azt hittem, hogy ön dolgozata egy öreg tudornak, egy az évekkal megért tudósnak munkája.

Pingzi ezen magasztaló beszéd által megza-

vartnak látszott, mert ez szerénységét sértette; hanem ajánlközött arra, hogy egy románcot, egy dalt, egy szabályszerű vagy szabad versekből álló darabot, avagy választékos prózában szerkeszt, ha mindjárt lóháton is, s még ugyanazon órában. Az elnök megköszönte, s mindjárt aztán más nevet kiáltott ki; azután az ifju jelöltek egy kis költeményét olvasta föl, melyet ez egy lap virágpapírra kevesebb idő alatt írt, mint a mennyi kell egy fél eszébe thea megívására.

A hallgatók örömitket minden versszak után lábaikkal való dörömbözéssel s nevetéssel tanusították, melyet a eseklévénny fúttossága sem volt képes visszatartani.

Arra felolvasták az átboesított pályázók névsorát. Kevés számuk tanusította a vizsgálok szigorúságát; hanem a jutalmadások nagysága mutatta azt is, mennyire hajlandók a hatóságok a tehetéset folyvást bátorítani.

Minden új Sien-Tai kapott három eszébe bort, s egy virágkoszorút hajának ékesítésére.

Midőn ő exccellenciái az alkirály és a Sheli-taikai előtt elvonultak, az utóbbi egy darab selyemkeltvetet vállalkira s egy kis esomag ezüst Taelt (a mi pénzünk szerint két tallér tesz ki egy taelt) nyújtott át nekik.

E fiatal emberek — folytatja tudósítónk — tel boldogok voltak, miattal őket nagy pompával sok hangszer harsogása mellett ismét vissza vezették, s olvastam falragaszokat, melyek érdemeiket magasztalták. Különösen Pingzi urat halmozták el díesítésekkel, s ennek tiszteletére még verset is készítettek.

Közlő: *Sipos Soma.*

Vegyes közlemények.

(L. J.) **Történeli naptár.** *Junius* 22. Perseus macedoni király Paulus Aemilius által teljesen legyőzetett a pydnai csatában 168. K. e. — Humboldt K. Wilmos báró, természettudós, szül. Potsdamban 1767. — Galileo Galilei híres csillagész, (1563—1642.) bünbánó köntösebe öltözve térdelve átkozta meg s vonta vissza az inquisitio ítélőszéke előtt híres tanát a föld forgásáról. (Ekkor kiáltotta volna aztán mégis: „E pur si muove!” örökírívót vált mondását.) 1633. — Hahn-Hahn Ida grófnő, német írónő, szül. Trossowban, 1805. — Podmoniczky Frigyes báró, regényíró, szül. Aszódon 1824. — Kunoss Endre költő, meghalt Kálózson 1843. — Perodi útközött 1849.

Junius 23. Dom Jacques Sándor gazdászíró, megh. Orleansban 1734. — Rudolf eszázár és Boesky István fejedelem közt béke kötöttett Bé-sben 1606. — Braunschweig Ferdinand hg. a franciákat a crefeldi csatában megverte 1758. — Akenside Márk amerikai orvos és költő, megh. Londonban 1770. — Asbóth Lajos honvédtábornok, szül. Keszthelyen 1803.

Junius 24. Gutenberg János a nyomdászat terem-tője, szül. 1400. — Gusztáv Adolf svéd király kikötött seregével a pomerani partokon 1630. — Az elulsi tengeri útközvetlen az angolok a franciákat legyőzték 1340. — B. Kemény Zsigmond, ismert regényíró s publicista, szül. 1817. — Károly, Szász-Weimár nagy-hge, szül. 1818.

Junius 25. Lóthár (Kegyes Lajos frank király fia.) legyőzetett testvéreitől a Fontanet-Auxerre melletti csatában 841. — Barbraux Károly János, girondi képviselő lefőjezetett Bordeauxban 1793. — A burgó-prundi esata, 1849. — Abdul-Aziz-Khán török zultán trónra lépett 1861.

Junius 26. Mária Terézia magyar királynéva koronáztatott 1741. — Az 179¹/₁-iki országgyűlés bezáratott. — d'Alby Lajos tábornagy meghalt Berlinben 1810. — Berzenyey László orsz. képviselő szül. Kolozsvárott 1826.

Junius 27. Epaminondas, thebai vezér Mantineinál győzve meghalt 362. K. e. — XII. Károly svéd király, szül. Stockholmában 1682. — Az oroszok és Kray osztrák tábornok elfoglalták a cisalpin köztársaságot 1799. Tizsa László volt bíbári főispán s jelenleg a közmunkatámas elnöke, szül. Geszten 1829.

Junius 28. Rubens kitünő festész, szül. 1577. — Frigyes Vilmos brandenburgi nagyfejedelem a fehrbel-lin útközvetben legyőzte a svédeket 1675. — Frigyes Ágost szász vál. fejedelem lengyel királylva kiáltatott 1697.

Junius 29. Scherer francia hadügyminiszter megve-rettet az osztrákok és oroszok általi Magnanónál 1799. — Dr. Tormay Károly pesti főorvos, szül. Vácott, 1804. — Raphael Mengs, kitünő festész, megh. 1779

Junius 30. Batthyány Ignác gr. erdélyi püspök és író, szül. Német-Ujvárott, (Vas m.) 1741. — Barraa Pál Ferenc János a francia directorium egyik tagja, szül. Lohempouxban 1755.

— (IX. *Pius pápa jubileumához.*) IX. Pius római pápa június 16-án töltte be a pápai székre emeltetésének 25-ik évét, miután XVI. Gergely pápának 1846-ban február 2-án történt halálával, arra megválasztásán azon évi június 16-án történt. Oly esemény ez, mi sz. Péter után, kit a római curia az első pápának hiszen és tart, többször elő nem fordult; ily hosszú ideig Jézus Krisztus állított földi helytartójának székén IX. Piuson kívül egy előde sem volt szerencsés lenni. A római curia számítása szerint eddig uralkodott 264 pápa közül, a mostanin kívül sz. Péter székét husz éven túl még csak öt pápa bírta, u. m.: VI. Pius (1775—1799) 24 évig és hat hónapig; VII. Pius (1800—1823) 23 évig és öt hónapig; III. Sándor (1159—1181) 22 évig; VIII. Orbán (1623—1644) 21 évig és IX. Kelemen (1709—1721) ugyancsak 21 évig. Ezekon kívül két pápa, u. m. III. Innocentius (1198—1216), XIV. Benedek (1740—1757) 18; hasonlólag két pápa: VII. Kelemen (1378—1394) s V. Pál (1605—1621) 16, — ugyan-csak két pápa: III. Pál (1534—1549) és XVI. Gergely (1831—1846) 15; nem kevésbé két pápa: IX. Gergely (1227—1241), ki szinte 100 éves korában halt meg, valamint V. Márton (1417—1431) 14 évig uralkodtak. Voltak még ezeken kívül ötten, kik 13; hármán, kik 12; öten, kik 11; s végre ketten, kik 10 évig voltak pápák; a többi hosszú sorában azoknak csak egy sem érhető el az utolsó számot. Mint curiosum álljon itt az ismert: „Non vidibus Petri annos” mondás következő magyarázata: Még az apostoli korból származó egyházi traditio szerint, minak emlékeztető egy középkori szerzetes tartotta véna fönn, szent Péternek egy utóda sem érhető el ez apostol 25 évét a római püspökségben, s ha csakugyan az megtörténne, akkor egy-szersmind a pápaságnak vége lenne. IX. Pius az évek azon végzettelés számát ma betöltötte, s azért mégis a pápai széken ül; de, mint tudja van, világi birokát és hatalmát a francia-porosz háboru következtében elvesz-tette.

— *sz. v. — (Halál-özsi statisztika.)* Országunk fővárosának egészségi szempontból való rendezetlenségét mi sem mutatja jobban, mint ha haláleseteinek számát Anglia nagyobb városainak halandóságával összehasonlítjuk s Pesten zágas, beültetett terület alkotása helyett minden zöget-tigast beülteték. A londoni statisztikai hivatal kimutatásai szerint 1870-ben 1000 lakos közül Birkenheadban 17., Southamptonban 19.2., Portsmouthban 20.2., Plymouthban 20.9., Birminghamban 21.1., Hullban 21.8., Yorkban 22.7., Doverben 22.7., Brightonban 23.4., Londonban 24.1., Sheffieldben 25.2., Bathben 26.0., Manchesterben 27.8., Leedsben 28.2., Cambridgoban 28.7., Oxfordban 29.8., Bristolban 29.9., Liverpoolban 31.1., Northamptonban 31.5., Halifaxban 33.5 ember halt meg. Ezen 20 városból a halál-özsi átlagos száma 25.24 s a több millió lakossal, azok közt a százezekre menő szegénynyel bíró London halál-özsi aránya még ezen szám mögött is áll, hol tehát az illetők bizonyára nagyobb életjelt adnak magukról mint a mi nagyságos közegészségi tanácsunk.

H i r e k.

— *(Képviseleválasztás)* M. Vasárhelyt Orbán Balazs az ellenzéki párt képviselőül választotta. A székelyföld fővárosa ezzel a „Székelyföld” történetének megíróját igen szépen tisztelte meg.

— *(Pétfői több költemény)* egy Magyarországon élő lengyel hölgy oroszra fordította.

— *(A Kisfaludy-Társaság)* e hó 28-dikán fogja tartani utolsó nyári ülését. Rákosi Jenő olvas töredéket Dux Lajos „Faust” fordításából, Vadnai Károly pedig egy tanulmányt Hegedűs Istvánról Göthe „West-östlicher Divan”-járól műfordításokkal. Továbbá Toldy Ferenc terjeszt elő véleményét a felől, hogy a Kanya tanár által ajánlközött kéziratok csakugyan „A murányi Vénus” régi jó költőjének kézírása-e?

— *(Halál-özsi.)* B. Orecy György pár nap előtt elhunyt Ujszászon, 83 éves korában. A boldogult volt az, ki az utolsó koronázásakor az ország zászlóját vitte.

— *(Pesti munkás mozgalom.)* A város kapitány-ság értesüléven, hogy több social-demokrata, kik állítólag a veszedelmes elvű nemzetközi munkásügylet tagjai, Pestre érkezett, nagy mérvű rendszabályokat léptetett életbe, s az elfogatások és húzások napi rendben vannak.

— *(Készaki fény.)* Szombat és vasárnap közti éjjel 1—2 óra közt Pest fölött ismét északi fény gyuit ki, mely némely pillanatban egész ragyogó lett.

— *(Kazinczy emléke.)* Csak pár nap előtt szólaít-tak föl a lapok, hogy a Kazinczy-alapot kezelő bizottság a nagy förfu utódjait nem segívén, mert az egész összegot a széplalmi emlék fölépítésére fordította. Most

...táhat egy levelező leírja, hogy mit építettek Széphalmon. A régi vakolatlan, zuhpall és zsindeylevel vegyesen fűdött, és soha be nem végzett kastély eltűnt ugyan, s helyén, nevezetesen Kazinczy dolgozó szobájának helyén van egy kicsi kápolnaszerű emlékszóba ábrák nélkül. Az épület körül faragott kövek közt nő a gríz-gaz. A levelező szerint valamivel van több a semminél. De van kertész is Csak, hogy kertnek hirt hanna sine. Azonban a kertész becstelére legyen mondván, Kszin- ezy sírját szépen gondolja s virágokkal lütfette be.

— (Kepler János születésének 300-dik évfordulója az idén lesz. Mivel a híres csillagász 1600-dik évig, a midőn a jezsuiták által elűzött, a gráci evang. alapítvány iskolánál volt tanár, a gráciak közt bizottság alakult, mely a Kepler-jubilaeum létrehozásán fáradozik.

— (Régészet.) Kolozsvár főpácán a fiscus épülete előtt most ásnak egy nagy gödröt, melyben számos régiséget lelnek: így találtak több Commodus korabeli rézpénzt, felette régi téglákat. A talált tárgyak az ottani muzeum régiségi osztályába jutottak. — Pannonhalmai a templomfalakat a vakolattól megtisztítván, a sekrestye ajtó mellett, északi oldalon, régi római kori kapuzatra akadtk, melyen jobbra-balra három oszlopfő és vállkő látható. Ugyszintén találtak a hajó egyik északi pillére alatt egy 3 láb hosszú, 18 hüv. átmérőjű oszlopot; de ezt kívonni nem lehetett, mert a pillér rajta áll. Ez valószínűleg még Sz. István korából való, valamint azt tartják, hogy nevezett kapuzat valószínűleg a Pannonhalmai északra állott királyi palotához való bejárás volt. Annnyféle korszakból való építés fordul itt össze-vissza elő, hogy e templomnagyn, hazánk egész műtörténetét lehet tanulmányozni! A restauratio örendetésen halad, — a szentély festményeit Storno elvégezte, a nagy szentély ablak Sz.-Márton püspökkel, Storno rajza szerint be van állítva, a falak és oszlopok régi díszükben tündökölnek és a rendnek azon elégtétele van, hogy hazai művelődésünk emelésében nem épen utolsó helyet foglal el.

A m. tud. akadémia e hó 12-ikén lefolyt ülése a történettudományoké volt. Pauler Gyula székfoglalót tartott ily cím alatt: „A pozitivizmus hatásáról a történetírásra.“ Teljes mértékben azon iskolához esatlakozik, melynek legjelesebb képviselője Buckle, az európai civilizatio történetének híres írója. Pauler hosszasan fejtegeti e pozitivistá pártján elveit az emberi művelődés fejlődésének organikus haladásáról, belső szükségességéről; a változhatatlan (hár a tudomány által eddig föl nem fedezett) törvényekről, melyek az emberi fejlődés fölött épen egy uralkodnak, mint a physikai világban. Sajnálattal említi föl, hogy a magyar történetírás e tekintetben még igen hátra áll; soha egy történetírónk sem igyekezett organikus művet adni; inkább érdek- lődnek egy-egy jelentéktelen utközlet részleteivel mint az eszmék fejlődésével; a nemzetgazdasági elvek különböző befolyását pedig általában mellőzik. Szól a történet- írás alakjának kellékéről, mintáltal mutatva a klasszikusokat; az elbeszélés hangjáról, a stylusról, a tárgyalás egyöntetűségéről. Utána Rómer Flóris Pest városának 1850. évi történetéről tartott foltovasást. Leginkább a helyrajzi viszonyokkal foglalkozott. Pest határa éjszak felé a múlt század elején csak a mostani Dorottya-utca belső végéig terjedt; ezen túl a Margitszigeti apáca-zárda birtokai kezdődtek. Hazai a törökök kiveretése után még sokig nem bírtak épülni; a telkeknek alig volt keletök; 200—500 frton keltek a nagy há-helyek, melyekből ma három telek is kitélnek; az uri-utca hazai is, egy fennmaradt rajz szerint, mind földszintesek voltak, nagy udvarokkal s génes kúttakkal. A lakosság vegyesen magyar, német és rae; legtöbb volt a magyar, fele az összes lakoságnak; de emberek igen gyakran két nyelven is nevezetnek; például: „Szabó, alias; Wimpher J. nos,“ vagy „Bognár, alias Szrebits Pál“ stb. Értekező több igen érdekes régi térképet és látni rajzot mutatott be. A harmadik értekező, Mtyás Flórián, Anonymus koráról folytatva s végezte be évek óta megindított polemiáját. O Anonymust III. Béla korából, a XIII. század elejéről valónak tartja, s e véleményét öt év óta igyok-zik hol egy, hol másnemű adatok által bebizonyítani. Ezáltal főleg a diplomatikai nyelvre és helyesírásra alapítja érveit. Felmutat egyes szöveket, melyeket a XII. század előtt vagy nem írtak volna úgy, a mint Anonymusnál találhatók, vagy nem oly é telemben használták volna, mint ő használja. Ezek egyike a „jobbágy“ szó (jobjagio), a minek származását az oldági hététele magyarázat elvételével értekező ur e két szóból vonja le: jó és bágy, vagy bágyó, (bátya); tehát bonus frater, bonus vir.

Színészet. (A szini képződe nyilvános vizsgálja) e hó 16-án este ment véghez a nemzeti színházban, díszes közönség előtt. Legelőször is a Paulay Ede tanár drámái vizsgálja volt: „Angelo“ 2-ik felvonása és „A lowoodi árva“ előjátéka. Leginkább kitűnt Gábor Irma

k. a., ki határozott tehetség návy szerepekben. Szerdahelyi Luiza (Thisbe) kevés benső indulatot tudott kifejezni, s a lámpaláz is erőt vett rajta. Homodi-ben Faludy Antal (másodéves) tehetséget tanúsított, érdeklően beszélt és jól mozgott. Pintér Sándor (harmadéves) a címszerepben inkább száraz, mint félfelmes alak volt. Rudolf Németh József (első éves) érzés nélkül játszá. Reginaella és Dafne kis szerepében Szilgietti Ferikét és Rákosi Famit (első évesek) láttuk. Csinos, kellemes alakok. „A lowoodi árva“ előjátékában Szigeti Jolán (másodéves) tűnt ki Jane ábrázolásában. Reed asszonyt Szerdahelyi Luiza, Jonth a másodéves Láng Irén (kinek mozgásai elég fusak voltak), Bessiet Ujbázy Hermin, Henryt Katona Mihály, Blackhorst urat Dononkos Emil játszá, mind hárman első évesek. Kiken — igen természetesen — az iskolás betanultság nyomja jobban meglátásuk, mint a nagyobbakon. — Az operai vizsgában dalmiüvekből adtak elő egyes magán részeket, s Vidmár Katalin k. a. nyújtott legtöbb reményt. Szigeti József, tanítványai egy vigjátékban mutatták be magukat. Legtöbb sikert aratott Faludy Antal, Nagy Julesa.

— (Arad város) elhatározta, hogy új színházat építtet. A tervek már el is fogadták. A pénzügyminiszterium pedig e célra a sőházi telket engedte át.

— (A boroszlói színház) e hó 13-án este mindjárt az előadás kezdetén kigyúlt, s elhamvadt mentlenül. Azt gyanítják, hogy gázkülmés történt s az okozta a szerencsétlenséget. A eszállr fölött törtek ki a lángok, mire a közönség és színeszek a leggyorsabb futással kerestek menedéket. Ugy látszik, hogy az a távirati hír, mintha számosan oda veszték volna, nem való. E színház 1865-ben is leégett.

Festészet (A képzőművészeti társulat) bíráló bizottsága a vallás- és közoktatási m. k. miniszterium meghatalmazásából az ideí tartalából a nemzeti muzeumi képtár számára leendő megvásárlás végett a következő műveket hozta javaslatba: 1. „Tájkép“ Schleich Ede tanártól Münchenben, ára 1000 frt. 2. „A hanteki havas“ Hánsch tanártól Bécsben, ára 600 frt. 3. „Az ártatlanság“ márványszobor Engel Józseftől Pesten, ára 2800 frt. 4. Egressy Gábor márvány mellszobra 600 frt. (1000 frt árának kigészítésül, melyet az orsz. képviselők körében megindított gyűjtések csak részben fedeztek volt.) Ugyanazon júly további a képzőművészeti társulat ideí képvisorsolása számára a következő hazai művek megvásárlását indítványozá: 1. „Szégyenvér végperei“ Weber Fer. hazánkbanak olajfestményét, ára 1500 frt. 2. „Az árva“ Székely Bertalantól, ára 1000 frt. 3. „Krisztus a keresztfán“ Than Mórtól, ára 600 frt. 4. „Zivatar a pusztán“ Böhm Páltól, ára 350 frt. és 5. „Esthajnal“ Mészölyi

* Közlöni fogjuk jövő számmunkban.

Legelőszöbb illusztrált heti lap. Évenként pompás színnymatu mülappal. Előfizetési fűhívás

„Hazánk s a Külföld“

1871-diki jun — szeptemberi folyamára.

Anna biztos tudatban figyelmeztetjük lapunk előfizetőit — a közlekedő fély letelével, — megrendeléseik megújítására, hogy a lapunkat már hetedik évben támogató részvét óntal sem esőknek, s előfizetőink díszes körével az új félfévben is találkoznai fogunk. A közönség növekedő pártfogása bizonyára elő fog bennünket segíteni törekvésünkben, mi abból áll, hogy oly heti lapot adhatnunk, melynek tartalma szigorún válogatott, s minden közleménye a tudományok és ismeretek köréből új, vagy tanulságosnak előndöt legyen; míg szépirodalmi részében a szépirodalom kedvelői is megtalálják saját olvasmányukat. Az illusztráció közlésében ezental is kiváló figyelmet fordítunk első helyen arra, a mi hazánkunk illeti, melynek érdekesek vidékeit, történelmi emlékeit, jétékony intézeteit, a népiélet, egyes eseményeket, azok érdekes szerzőpöit, de még a művészet körében föltárlt termékeket is ismeretjük, valamint a külföldi nevezetes eseményeket szintén bemutatjuk. Figyelmeztetjük egy zorsánd a közönséget, azon kedvezményre, melyet e lap nyújt előfizetőink, kik a rendliül előző előfizetési ár mellé, t csupán 30 krnyi esomogolás díj befizetése mellett oly díszes és nagy költségekkel járó színes nyomatu jutalmaképen részesülnek, mint Székely Bertalan jeles művésziánk.

„Az egrri nők“

című gyönyörű történeti festmény, melynek bűbésűt eléggé mutatja az a körülmény, hogy muzeumunk számára is megvásároltatott, s nemzeti képtárunk egyik ékessége képezi. E festményről maga a művész készített lapunk számára másolatot, s a külföld egyik legelső műintézete eszközö li a kiállításra. A kép Eger városának 1562-ben történt bűies védelméről ábrázolja, s bizvást mondhatjuk, hogy tanszó szép mülap még nem jelent meg egyetlen magyar lap mellett sem. A mülapot minden egész éves előfizetőnk megkapja, habár csak énegyedéskinti előfizetéssel válnék is egész évsőssé. Uj előfizetőink abban a kedvezményben részesülnek, hogy régebbi évtolyamaink igen költséges kiállítású (Doboz, — Zrinyi és Frangepán — Hunyady László bucsu a — Huszár bravour — Guyon tábornok és Bem diadala — e mü jutalmunkéinket 1—1 fűrtjával s 30 kr. esomogolási díj befizetése mellett rendelhetik meg.

Szokoly Viktor, szerk. társ. Kazár Emil, felelős szerkesztő.

Előfizetési feltételek:

Egész év . . . . . 6 frt. Nyolc évre jun. szept. . . . . 1 frt 50 kr. Fél év . . . . . 3 frt. Az uj jutalmoké esomogolására . . . 30 frt.

Gyűjtönek minden 10 előfizető után egy tiszteletpéldány biztosítottat. Előfizetési leveket föllelegesnek tartunk lákoszánti, miután a postautalványok által sokkal kényelmesebben és kéisebb postabér mellett lehet eszközölni az előfizetőt.

Figyelmeztetjük egyzorsánd olvasóinkat a Hazánk s Külföld politikai testvérállására, a felkötépet olvoit valló, vasárnaponkint egy nagy éven meg-előzi.

„Heti Postá“-ra,

melynek egész évi előfizetési ára 4 frt. fél évre 2 frt, énegyedre pedig 1 frt. Ez elterjedt lap vasárnaponkint jelenik meg. Az „Athenaeum“ mint kiadó-tulajdonos.

Az előfizetési pénzek az „Athenaeum“ kiadó hivatalába; Pest, barátok tere 7. szám intzöndök.

Gézától, ára 300 forint. Mindezen művásárlási javaslátokat a társulat igyazg. választmánya folyó hó 13-án tartott választmányi ülésében elfogadta s ugyanazon ülésében egyzorsánd határozattá emelte, hogy a vidéki főkörtárlatok felállításának innarr több ízben javaslatba hozott intézményét még az idén életbe lépteti.

Zene. (Uj zeneművek.) Két német címűlap zongora zenedarab jelent meg Taborszky és Parsch műkereskedésében; egyik waltzer: „Erinnerung an Josef Strauss,“ Farbachtól, ára 80 kr; a másik egy polka Strobl Henrikktől „Singer's Patent-Nähmaschineen,“ ára 50 kr.

TARTALOM:

Cikkek: „Sári néni.“ — „A nemzeti muzeum népműgyűjteménye.“ K. E. föl. — „Éjjeli utazás.“ Ujgörgző néphalála. Közli: Erdőli Béla. — „Mi volt Pest azelőtt?“ (Folyt.) — „Vilim János.“ Zsoltásky Mihálytól — „A Tulliorák égése.“ — „Egy kínai vizsga.“ Közli: Sipos Soma. — „Vegyes közlemények.“ — „Hirek.“ — Képek: „Sári néni.“ (Rajzolta Böhm P.) Vilim János néptánító. A Tulliorák égése. Bulvárj Mtyás király korában. (A muzeumban levő régi festmény után.) Keletázsiai népműgyűjtemény a nemzeti muzeumban.

Szerkesztői üzenetek.

— Gerla U. L. Korán történt a közönet mert még eddig nem tudtuk átadni. — Kisújszállásra. Semmit sem kaptunk. — Debrecen H. Rövid idő alatt. — Az utóbbi napokban küldött versek egytől-egyik közölhetlenek. A kiadóirodátalban letett beszély is visszaveteltö. — Aradon F. Adjuk, s ugy lesz.

Hirdetések.

Cachemir kendök Szép, jó és olcsó! Legujabb női ruha-kelmék bámulatos olcsó árért. Teljes ruhához való legszöbb kelmék 3, 4, 5, 6 frtért, ugyszinte a legfinomabb fekete selyem-anyagok kaphatók HAMBURGER ADOLF üzletében, Pest, szibáros- és uri-utca sarkán. Müstrák kívánatra mindenkinék ingyen és bérmentesen küldetnek s megrendelésük utánvót mellett azonnal eszközöltetnek. 5—10 Asztal- és ágyterítök.